

Садова Г. Ю.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов
Львівського національного університету імені Івана Франка

АСПЕКТУАЛЬНІ ОЗНАКИ ДІЄСЛІВНОЇ МНОЖИННОСТІ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті розглянуто дієслівну множинність як аспектуальну складову, інкорпоровану у семантичну будову самого дієслова. Приклади для дослідження взято із Британського національного корпусу.

Категорія аспектуальності, з погляду когнітивної лінгвістики, трактується як бінарна метакатегорія, яка включає в себе лексичний та граматичний аспект. Чотири канонічні класи предикатів (досягнення, стани, процеси, термінативи) доповнюються ще одним аспектуальним класом – семельфактиви. Багаторазова семельфактивна дія набуває мультиплікативного значення. Мультиплікативи є прикладом внутрішньої множинності дій. Зовнішня множинність, на відміну, є низкою незалежних подій із власними часовими та ситуативними рамками.

Граматичні мультиплікативи – це дієслова із суфіксом “-er”, “-le”, які завжди виражають багатократну дію, що підтверджується словниковими дефініціями. Інші дієслова цього аспектуального класу є двозначними: можуть мати як мультиплікативне, так і семельфактивне значення. Двозначність між однократною та багатократною інтерпретацією дій зникає у контексті. Словосполучення широкого значення дієслів із віддієслівними іменниками на зразок *take a jump*, *give a cough* виражають однократну дію, оскільки артикль виступає у функції квантифікатора.

Дієслівна множинність та множинність подій не є тотожними термінами. Другий з них залежить від валентності дієслова, однини чи множини його актантів і позначає багаторазове звершення дій за різних обставин і з різним набором учасників. Багаторазові дії набувають кумулятивної або ж дистрибутивної інтерпретації залежно від контекстуальних маркерів.

Морфологічним маркером ітеративності функціонує префікс “re-” *rewrite*, *reread*. Значення цього префікса змінюється відповідно до контексту. Він може мати значення переробити щось знову, або ж покращити – переробити з метою вдосконалення. Про це свідчать словникові дефініції, а також вибірка із корпусу.

Дієслівна множинність є вагомою складовою для розуміння категорії аспектуальності і заслуговує детального вивчення, зокрема у мовах із аналітичною будовою.

Ключові слова: дієслівна множинність, множинність подій, аспектуальність, кратність, ітеративність семельфактиви, мультиплікативи.

Ключовим питанням концептуальної семантики у сучасній англійській мові залишається аспектуальне значення предиката. У світлі когнітивної лінгвістики розглядаємо категорію аспектуальності як метакатегорію [1], яка охоплює граматичний аспект (репрезентований бінарною опозицією перфект :: імперфект) та лексичний – семантичні типи предикатів (Aktionsart). Вивчення аспектуальних класів предикатів немож-

ливе без дослідження дієслівної множинності, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Дієслівну множинність традиційно розглядали як частину функціонально-семантичного поля аспектуальності [2, 3, 4, 5]. Цей термін використовується для опису мовних засобів, які передають повторювану, багатократну дію. Дія може бути внутрішньо множиною у своїй структурі, множиною у часі, просторі, а також може охоплювати багато об'єктів, учасників. У світлі такого твердження, доцільно зазначити різницю між множинністю дієслова (verbal plurality) та множинністю дій, подій (event plurality) [6, 7]. Множинність подій, є широкою, багатогранною темою, яка виходить за межі одного дієслова. Для прикладу, у реченні *He fell and broke his arm* маємо сполучення подій. Розглядаючи множину подій, звертаємо увагу на валентність предикатів, множину чи однину його актантів. У цьому контексті необхідно згадати кумулятивну та дистрибутивну інтерпретацію [8]. Розрізнення кумулятивної та дистрибутивної інтерпретації є ключовим для розуміння речень із множинними суб'єктами та об'єктами, впливає на кількість подій та логіку дії. Дистрибутивна інтерпретація передбачає, що дія застосовується до кожного учасника множини. *The children painted a picture*: дистрибутивно – кожна дитина намалювала окрему картину; кумулятивно – усі діти працювали над однією картиною. Контекст разом із маркерами дистрибутивності (такими як *each*, *either*, *every*) знімають цю двозначність: *each student submitted a report*. Аналіз контекстуальних чинників, які формують множинність дій дозволяє визначити характер протікання дії у часі.

The use of new equipment can be demonstrated to a group of learners, as it would be time consuming to teach each student individually (BNC B33 576) (1).

У реченні (1) дистрибутивність дії підкреслюється не лише маркером “each”, а й прислівником “individually”.

Деякі предикати мають інгерентну дистрибутивність – таку, яка є частиною їхньої семантики. Вони не допускають кумулятивної інтерпретації: *sneeze*, *sleep*, *die* – не можна спільно чихнути, спати спільно один сон.

Множинність подій уточнюють прислівники частотності (2).

Military units have frequently carried out arrests and failed promptly to hand over detainees to the police – a number have been held beyond the 72-hour-limit (BNC A03 123) (2).

Граматичні конструкції *used to*, *would* плюс інфінітив, *keep*, *be in the habit of* плюс герундій також позначають багаторазову, повторювану дію:

I used to meet him most often in the museums and galleries fixed in rapt contemplation of pictures with that grave, searching look which was one of the beauties of his face (BNC A04 71) (3).

У цьому дослідженні фокусуємо увагу на дієслівній множинності, яка інкорпорована у семантику дієслова, або ж має, навіть, морфологічне маркування, що, власне, не є властиве аналітичним мовам. Вибірку для дослідження взято із Британського національного корпусу (BNC) [9].

Дієслова не мають сталого маркера на позначення множини, на відміну від іменників (*house – houses*). Однак, аналізуючи вибірку із корпусу, спостерігаємо, що одні і ті ж квантифікатори описують множину як дієслова, так і іменника (*read a lot/ a lot of books*).

I could read a lot (BNC A06 1114) (4).

Well, I'd thought a lot about the part (BNC A06 1598) (5).

This is the start of the heavy banqueting season, leading up to Christmas, which should be a busy period for a lot of hotel restaurants (BNC A06 898) (6).

Ще одним морфологічним маркером повторюваності дії є префікс “re”: *reread, rewrite, restart*. Варто зауважити, що префікс “re-” не завжди означає повторюваність у тому самому вигляді. У деяких випадках він набуває значення виправлення або покращення попередньої дії: *rewrite* – написати знову, з наміром покращити; *redo* – зробити знову, інакше, щоб виправити. Тобто реінтерпретація може включати як повторення, так і зміну (модифікацію), але з ітеративною основою. На відміну від дистрибутивної множинності, префікс “re-” реалізує кумулятивну множинність у часі – дія повторюється у межах одного суб'єкта або системи кілька разів – *he reread the letter* – він прочитав листа не один раз, а повторно. *They retook the exam* – вони знову складали іспит, тобто принаймні вдруге.

To comfort myself I reread Bill's letter (BNC CKO 1484) (7).

Проте, вибірка із корпусу свідчить про те, що дієслова із префіксом ітеративності “re-” можуть виражати і дистрибутивну множинність. У реченні (8) маємо два різні суб'єкти “he”, “me”, і об'єкт “chapter”. Інтерпретація може бути як кумулятивною (*he reread twice*), так і дистрибутивною (*I read then he reread*):

He reread the appropriate chapter, and acknowledged that I was right (BNC CCV 441) (8).

Виокремлення множини дієслова в самостійну категорію, за аналогією із категорією числа, яка притаманна іменникам, є доволі суперечливим. У цьому дослідженні розглядаємо дієслівну множинність як аспектуальну характеристику предикатів.

Традиційно в англійській мові виокремлюють чотири аспектуальні класи предикатів: досягнення (Achievements), процеси (Activities), стани (States) та термінативи (Accomplishments)¹ [10]. Серед миттєвих дій, лінгвісти [11, 12] виділяють також п'ятий аспектуальний клас – семельфактиви. Семельфактиви – це аспектуальний клас дієслів, що позначають миттєві дії, які відбуваються протягом дуже короткого часу, наприклад – *blink, wink, crack*. У цьому випадку необхідно пояснити розбіжність у термінології вітчизняних та англомовних науковців. В англомовних дослідженнях побутує термін – the semelfactives – для позначення як багаторазової (мультиплікативної), так і одноразової дії (семельфактивної). У вітчизняній лінгвістиці використовуємо термін “мультиплікативи” для позначення багаторазових дій. Визначення мультиплікативів знаходимо у працях А. Троня [13], С. Сухорольської [14]. Мультиплікативи – це

аспектуальний клас дієслів, які позначають повторювані дії, які можна інтерпретувати як один єдиний процес, так і як низку однорідних актів. Один акт (квант) мультиплікатива називається семельфактивом [13]. Семельфактиви атомарні за своєю будовою [15].

В англійській мові існують граматичні мультиплікативи – так звані RL-дієслова, які мають морфологічне маркування для вираження ітеративності. Це дієслова утворені суфіксами “-er”, “-le”: *chatter, giggle, crackle, sparkle, clatter* [16]. Ітеративність є частиною їхньої семантики, про що свідчать словникові дефініції. У Longman Dictionary of Contemporary English [17] знаходимо таке визначення дієслів: “to crackle” – to make repeated short sounds like something burning in a fire; “to sparkle” – to shine in small bright flashes; “to chatter” – make short high sounds. У Cambridge English Dictionary [18] знаходимо визначення суфікса – “le” – suffix forming verbs denoting repeated or continuous action, often of a diminutive nature: *twiddle, wriggle*. Деякі граматичні мультиплікативи мають лексичні кореляти, що виражають семельфактивне значення: *crackle – crack*.

A log fire crackled and spat in the grate, sending flickers of light across rugs and draperies fashioned with threads of purest silk (BNC ACW 16) (9).

Glass cracked and splintered in the passage through to the kitchens (BNC AON 637) (10).

Rodney cracked two eggs into the frying pan (BNC AOR 2167) (11).

У реченні (11) проілюстровано багатократну дію, виражену мультиплікативом “crackle” – “потріскувати”, “тріщати”. Тривалість цієї дії підкреслюється іншою дією “sending flickers of light”, оскільки відбуваються одночасно. Приклад одноразової, миттєвої дії знаходимо у реченні (10) “glass cracked” – “скло тріснуло”. У реченні (11) дієслово “crack” може мати дистрибутивну інтерпретацію, але не через свою внутрішню семантику, а завдяки іменнику “eggs” у функції додатка та числівнику “two”².

Чіткого поділу дієслів на мультиплікативи та семельфактиви в англійській мові нема, оскільки одне і те ж дієслово в одному контексті реалізує однократну, а в іншому – багатократну дію. *He coughed* – можна інтерпретувати «кашляв» та «кашлянув». Лише контекстуально можна визначити характер дії. Квантифікатор “once” у реченні (12) вказує на одноразовість дії. Обставина часу “for a while” вказує на багатократність дії у реченні (13). Приклад (14) без макроконтексту є двозначним: дію можна інтерпретувати і як одноразову, і як багаторазову.

The generator caught immediately, coughed once, and then ran on smoothly (BNC FYY 2535) (12).

She ate little or nothing, and coughed for hours (BNC FNY 813) (13).

Karl pressed his hand to his mouth and coughed (BNC A7A 3037) (14).

Двозначність інтерпретації зникає у випадку із словосполученнями: *give a cough, take a jump, give a wink*, які мають семельфактивне значення.

‘We must make sure we get there before the start of the programme,’ said Maggie, giving Susan a wink (BNC AN7 63) (15).

¹ Класифікація З. Вендлера зазнала чимало критики, оскільки одне і те ж дієслово входило до кількох аспектуальних класів залежно від іменника, з яким поєднувалося. Аспектуальний клас визначаємо на рівні предикатів.

² Можемо припустити, що кумулятивна інтерпретація у реченні “Rodney cracked two eggs into the frying pan.” також можлива, якщо уявити, що якимсь чином він розбив два яйця одночасно.

All of a sudden, the four-wheel-drive gave a cough and a splutter (BNC JY9 1245) (16).

Це сполучення дієслів широкої семантики (*have, give, take, make, get, etc.*) із віддієслівними іменниками. Артикль в цих словосполученнях виступає квантифікатором та вказує на одноразовість дії [19]. У реченні (16) широкозначне дієслово “*give*” координує два віддієслівні іменники “*cough*” та “*splutter*”. Цікаво зазначити, що другий із них утворено від граматичного мультиплікатива “*to splutter*”, який виражає лише багатократну дію: *to make a series of short sharp noises* [17]. Словосполучення “*give a splutter*” виражає одноразову дію. Вираження кратності є одним із ключових аспектуальних значень цієї моделі. Форма множини іменника сигналізує про багатократне здійснення дії, яке доволі часто уточнюється квантифікаторами (17), (18):

Now take some big jumps forward (BNC BNG 2101) (17).

Damien Slorach, a process operator at Buckhaven, has made several jumps as a member of the Scottish Parachute Club (BNC K9C 817) (18).

Множинність дії викликає чимало суперечок у лінгвістиці, різні підходи до її аналізу, класифікації засвідчують цей факт. Множинність можна розглядати як кількісну (реальна кількість дій), так і якісну (внутрішня структура дії як багатозначної або циклічної). Цей поділ видається тотожним поділу на внутрішню множинність події (event-internal plurality) та зовнішню множинність події (event-external plurality) [6]. Внутрішня множинність означає, що дія відбувається один раз, але має внутрішню структуру, яка включає багаторазові або послідовні події чи компоненти. Це єдина подія, яка складається з внутрішньої множини дій: *he blinked repeatedly/a few times, she knocked on the door three times, the light flickered for a while/on and off* (19), (20).

Cullam gave a slight shiver as the overhead light flickered off, then on again (BNC A73 2893) (19).

Blinked a few times instead and told him in a croaky voice that I'd met Erica Upton twice and had sat next to her at dinner (BNC EDY 1377) (20).

У цих прикладах дії відбуваються в межах одного контексту, без зміни учасників або місця. Хоча дія має повторювану природу, вона сприймається як одинична подія, що має внутрішню повторюваність.

Зовнішня множинність означає, що дія відбувається кілька разів як окремі, самостійні події, зазвичай у різний час або за різних обставин. Це не одна складна дія, а серія окремих подій, кожна з яких може існувати незалежно: *He visited Paris three times, she always forgets her keys, they met on several occasions*.

Many Frenchmen whom I met on several occasions at the Training Centre at Achnacarry and on the South Coast of England had also gone, either killed or wounded (BNC A61 1480) (21).

У таких випадках події мають власні часові або ситуаційні рамки й не об'єднуються в одну комплексну дію (21).

Отже, мультиплікативи ілюструють внутрішню множинність події, проте не в традиційному розумінні якісної множинності дії, тобто фазовості, де наявні – такі фази як початок, процес, закінчення. Можна було б припустити, що вони тотожні із виразами “*He kept on talking*”, “*Went on saying*” де маємо реплікацію процесуальної фази. Але це не так. Мультиплікативи є атомарними за своєю будовою, як зазначалося вище. Кожен квант, фаза мультиплікатива є завершеною

подією – має свій початок, процес і завершення і є лексично доступним – відповідає окремій лексемі із семельфактивним значенням. “*He knocked three times*” – у цій події було три окремі звершення дії – три семельфактиви – “*to knock*”. Для контрасту розглянемо інший аспектуальний клас дієслів, які виражають миттєву дію – це досягнення (Achievements): *to arrive, to leave, to win*. Згідно із визначенням миттєвих дій, у їхній семантичній будові нема фаз, проте у прогресиві відбувається аспектуальний зсув – миттєві дії набувають складної будови, набувають процесуальної семи, а відтак якісної множинності – фазовості.

But at least it is a world where one is in no doubt whether one is winning or losing, and where the prizes of success are substantial ones, not only for oneself, but for all one's friends and colleagues within the organization (BNC EA8 243) (22).

By the time she is leaving us she is wondering why she came (BNC A6T 1523) (23).

У реченні “*she is leaving*” є початок, далі йдуть ймовірні імпліцитні фази – коли вона одіває плащ, прощається і все йде до кульмінації. Отож, можна висловити гіпотезу про імпліцитну фазовість миттєвих дієслів у прогресиві, що, власне є основою, для наступного дослідження.

Злічуваність дій, а також фазовість, як вид множинності дій, за умови однотипної реплікації фаз, вимагають детального вивчення, зокрема у мовах із аналітичною будовою. Глибоке розуміння категорії множинності має важливе значення як для теоретичного аналізу граматичних структур, так і для практики перекладу та викладання англійської мови.

Література:

1. Bache C. The Study of Aspect. Tense and Action. Frankfurt am Main: Peter Lang Group AG, 1995. 350 p.
2. Comrie B. Aspect. Cambridge: Cambridge University Press. IX, 1997. 142 p.
3. Cusic D. Verbal Plurality and Aspect. Ph.D. Dissertation. Stanford, 1981. 388 p.
4. Dahl Ö. Tense and Aspect Systems. New York; Oxford: Basil Blackwell. VIII, 1985. 213 p.
5. Чернюх Б. Мікрополе дієслівної множинності у латинській мові. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Філологія». 2024. Вип. 95. С. 100–104.
6. Hofherr P. C. Verbal Plurality and Event Plurality. Paris & Surrey Morphology Group, 2010. 122 p. URL: https://www.eva.mpg.de/lingua/conference/2010_summerschool/pdf/course_materi (accessed 20.08.2025).
7. Hofherr P. C. Verbal Plurality Cross-Linguistically. The Oxford Handbook of Grammatical Number. Oxford: Oxford University Press, 2021. P. 307–341.
8. Hofherr P. C., Laca B. Verbal Plurality and Distributivity. Berlin; Boston: De Gruyter, 2012. 233 p. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110293500> (accessed 20.08.2025).
9. British National Corpus (BNC) URL: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/> (accessed 20.08.2025).
10. Vendler Z. Verbs and Time. The Philosophical Review, 1957. № 66 (2). P. 143–160.
11. Moens M., Steedman M. Temporal Ontology and Temporal Reference. Computational Linguistics, 1988. № 14 (2). pp. 15–28.
12. Smith C. The Parameter of Aspect. Springer Science & Business Media, 1997. 349 p.
13. Тронь. А. засоби вираження кратності у сучасній англійській мові: дис. На здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. “Германські мови”. Львів, 2008. 307 с.

14. Сухорольська С. Кореляція монолексемного та полілексемного вираження англійського предиката. Наукові записки Кіровоградського ДПУ. Філологічні науки. 2008. № 72 (2). С. 41–43.
15. Садова Г. Instant actions in modern English: achievements vs semelfactives. Актуальні питання іноземної філології. 2016. №4. С. 135–140.
16. Тронь А. RL-дієслова як засіб вираження кратності. Вісник Херсонського державного університету. 2007. № 5. С. 262–266.
17. Longman Dictionary of Contemporary English URL: <https://www.ldoceonline.com/> (accessed 20.08.2025).
18. Cambridge English Dictionary: Meanings and Definitions URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> (accessed 20.08.2025).
19. Колпакова Г. Аспектуальні класи дієслівно-іменникових словосполучень. Науковий вісник Волинського нац. у-ту ім. Лесі Українки. 2011. № 3(1). С. 82–87.

Sadova H. Aspectual Peculiarities of Verbal Plurality in Modern English

Summary. The article focuses on verbal plurality (pluractionality) as the inherent part of verbal semantics. The study outlines the distinction between verbal plurality and event plurality. The latter may include plural participants and may occur multiple times on multiple occasions. Plural events may have either distributive or cumulative interpretation. Verbal plurality is viewed as a part of the aspectual meaning.

In terms of conceptual semantics the category of aspectuality in modern English is represented by the lexical and grammatical aspects. Grammatical aspect is traditionally expressed by the binary opposition Perfect vs Imperfect. The lexical aspect includes aspectual classes of predicates: achievements, activities, states, accomplishments and semelfactives. The semelfactives may denote both the actions of single occurrence and multiplicative actions. Contextual markers help to avoid

this interpretational ambiguity. Light verb constructions of the type *take a jump*, *give a cough* also add much to the distinction between plurality and singularity of events. The indefinite article as a part of the model functions as a quantifier.

The so-called grammatical multiplicatives – the verbs with the suffixes “-er” and “-le” always express actions of multiple occurrence. Dictionary definitions of the suffixes and the verbs under the study testify to the fact. Apart from the suffixes English has one more morphological marker for the iteration. This is a prefix “re-”: *rewrite*, *reread*. It denotes both the repetition of one and the same event without any change being introduced and the repetition with the aim of improvement.

The article gives the insight into the distinction between the event internal and event external plurality. Multiplicative verbs illustrate the event internal plurality since they consist of multiple sub-events or phases that are perceived as constituents of a single, complex event. Event external plurality includes one and the same single event repeated on different occasions by different participants.

Verbal plurality is an indispensable feature of aspectuality in English. It adds much to the correct interpretation of situations and their cognitive perception by the speakers.

Key words: aspectuality, verbal plurality, event internal plurality, event external plurality, iteration, semelfactives, multiplicative verbs.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 18.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 16.09.2025

Дата публікації: 21.10.2025